

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет

Економічні проблеми сталого розвитку

Экономические проблемы устойчивого развития

Economical Problems of Sustainable Development

Матеріали

Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів,
аспірантів і молодих учених, присвяченої 80-річчю
від дня народження професора Олега Балацького
(Україна, Суми, 21 – 25 квітня 2017р.)

Суми
Сумський державний університет
2017

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ

*доц. Рубанов П. М., студентка гр. Ф-31 Рисенко Л. М.
Сумський державний університет*

В сучасних умовах для фінансових посередників, перш за все банків, залишається актуальною загроза чергової глобальної фінансової кризи, яка на першому етапі проявляється у вигляді кризи ліквідності. Окрім кризових наслідків, пов'язаних зі світовими фінансовими ринками, для вітчизняних фінансово-кредитних посередників додатково існують ризики погіршення ліквідності через невдалі законодавчі і регулятивні впливи, низьку капіталізацію українського фінансового ринку, інтенсивне виведення резидентами і нерезидентами капіталів за кордон, неякісні кредитні портфелі, валютну нестабільність, низький кредитний рейтинг країни і окремих банків, наслідки маніпуляцій зі „сміттєвими” цінними паперами тощо. Все це актуалізує проблему оцінки і забезпечення ліквідності як окремих фінансово-кредитних установ, так і всієї банківської системи.

Існує декілька підходів до трактування поняття ліквідності у сфері діяльності банків: 1) ліквідність, як характеристика наявних грошових активів (ліквідний запас); 2) ліквідність, як спроможність своєчасно і повністю погасити існуючу заборгованість (статична ліквідність); 3) ліквідність, як спроможність своєчасно і повністю погасити як існуючу заборгованість, яка виникла через пасивні операції, так і договірні зобов'язання за майбутніми активними операціями, передбаченими вже укладеними угодами з клієнтами (динамічна ліквідність).

На нашу думку, кожен з підходів має свої переваги і обмеження, які необхідно враховувати для правильного вибору і застосування управлінських рішень з регулювання рівня ліквідності банківських установ. Перший підхід дещо звужує спектр ліквідних активів, оскільки ігнорує ринкові цінні папери, однак є обґрунтованим в умовах кризи і зниження ліквідності фондового ринку. За другим підходом, поняття ліквідності узагальнюється, але може чітко конкретизуватися в залежності від мети аналізу сукупністю показників, зокрема, миттєвої, швидкої, загальної і довгострокової ліквідності. Згідно третього підходу, ліквідність окрім наявних (фактичних) боргових зобов'язань додатково враховує заплановані зобов'язання перед клієнтами (майбутніми позичальниками, вкладники, яким повертають депозити), передбачені укладеними договорами, що більш повно враховує зобов'язання банку у майбутньому періоді, але не враховує можливість невиконання (відміни) запланованих і зафіксованих у договорах активних операцій (позик своїм клієнтам), вірогідність чого підвищується в разі проблем з ліквідністю, і не враховує суттєво менші фінансові наслідки від такого невиконання.

На відміну від близького поняття „платоспроможність”, ліквідність акцентує увагу на своєчасності виконання банком своїх зобов'язань. Оптимальною ситуацією для банку є одночасне забезпечення платоспроможності і ліквідності. При цьому платоспроможність і достатня ліквідність буде забезпечена навіть при припиненні залучення коштів. Менш прийнятною, але допустимою є ситуація платоспроможності і тимчасової неліквідності, наслідками якої можуть бути штрафи за несвоєчасність платежів, розрив зв'язків з контрагентами, втрати для ділової репутації. Через здебільшого короткостроковий характер такого стану, врегулювання проблеми покладається на менеджмент банку. Найбільш загрозливою є ситуація неплатоспроможності при забезпеченні ліквідності, оскільки банк швидко втратить ліквідність через неминуче припинення нових залучень коштів. Такий стан розвивається поступово і тому може діагностуватись не лише менеджментом банку, але й НБУ, з послідуочим вжиттям регулюючих заходів (вимоги до зменшення і покриття ризиків, введення обмежень, надання фінансової підтримки).

Основними напрямками управління ліквідністю на рівні банківської установи є: 1) забезпечення достатнього рівня ліквідності активів; 2) диверсифікація ресурсної бази; 3) управління ризиком недостатньої ліквідності (зокрема на основі виконання вимог відповідних законодавчо-нормативних актів, надання фінансової підтримки) і ризиком надлишкової ліквідності (забезпечення ліквідними інвестиційними інструментами).

Основними методами, що застосовуються при зовнішньому і внутрішньому аналізі та управлінні ліквідністю комерційного банку є: 1) метод коефіцієнтів ліквідності (нормативний метод), що найбільш поширеніший і простий у застосуванні, який оснований на розрахунку декількох показників ліквідності; 2) метод аналізу грошових потоків, який потребує значного масиву внутрішньої фінансової інформації, тому стає перспективним з розвитком інформаційних мереж; 3) метод математичного моделювання, застосовуваний для прогностичних оцінок (у т.ч. стрес-тестування) і оперативного управління структурою активів і пасивів, рівнем ліквідності при різних варіантах розвитку подій; 4) метод сек'юритизації активів, що передбачає трансформацію пула однорідних дохідних активів, виведених на позабалансові рахунки у ліквідні боргові цінні папери. Цей метод використовується в умовах розвиненого ринку боргових ЦП, що обмежує його застосування в Україні.

В умовах нестабільності світової і вітчизняної фінансово-економічної системи існує потреба не лише у постійному моніторингу ліквідності банку, але й регулярному перегляді обраної стратегії управління ліквідністю в залежності від поточних можливостей і ринкових умов.